

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації «Міжнародно-політичні механізми протидії сепаратизму у державах Європи» здобувачки ступеня доктора філософії

з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

за спеціальністю 052 «Політологія»

Шаран Ольги Василівни

1. Актуальність теми дисертації

У демократичних державах Європи дезінтеграційні процеси, зумовлені посиленням сепаратистських тенденцій, становлять виклики та загрози їхній національній безпеці, суверенітету й територіальній цілісності, правам і свободі людини, в окремих випадках виявляються чинником збройних конфліктів і утворення самопроголошених державоподібних утворень, існування яких загрожує стабільності в регіоні, впливає на функціонування системи міжнародних відносин. У таких випадках застосування відповідних міжнародних механізмів протидії сепаратизму в одних державах зумовлює не лише поступове зниження в них рівня сепаратистських настроїв та веде до десепаратизації, але певною мірою запобігає розвитку сепаратистських рухів у інших регіонах.

Актуальність теми дисертації обумовлена недостатнім опрацюванням у вітчизняній політичній науці теоретичних аспектів механізмів протидії сепаратизму як системи засобів, методів і превентивних інструментів, які використовують на національному й міжнародному рівнях з метою десепаратизації. Також недостатньо досліджені українськими науковцями проблеми та можливості використання практичного досвіду протидії сепаратизму країн Європи в Україні. У сучасних українських реаліях з огляду на потреби розробки шляхів десепаратизації, реінтеграції окупованих регіонів нашої держави особливо цінним є порівняльний аналіз механізмів протидії сепаратизму, що застосовували європейські держави за підтримки впливових міжнародних акторів.

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри

Дисертаційне дослідження виконувалось в межах планових тем наукової роботи кафедри країнознавства і міжнародного туризму факультету міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка «Політика регіонального розвитку України у контексті європейських інтеграційних процесів» (2013–2016 рр., номер державної реєстрації 0113U004176), «Особливості регіонального розвитку в контексті сучасних

геополітичних трансформацій» (2017–2019 рр., номер державної реєстрації 0117U001402) та «Регіони у сучасних міжнародних відносинах» (2020–2023 рр., номер державної реєстрації 0120U102567).

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів

Дисертаційне дослідження виконано дисертанткою самостійно. Основні теоретичні положення та розробки, що характеризують наукову новизну дослідження, теоретичне і практичне значення його результатів, одержані дисертанткою особисто. Результати досліджень, які наведені у дисертаційній роботі та опубліковані у наукових статтях, належать авторці та є її науковим доробком.

4. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором вирішень, висновків, рекомендацій

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі забезпечуються оригінальністю змісту, логікою викладення матеріалу та різноманітністю опрацьованої джерельної бази. Емпіричну базу дослідження формують офіційні документи, зокрема Резолюції Генеральної Асамблеї та Ради Безпеки ООН, насамперед щодо врегулювання сепаратистських конфліктів у Балканських державах та Україні, статті в періодичних друкованих та електронних виданнях, тематичні аналітичні статті, збірники наукових праць, монографії. Це дозволило Шаран О. В. запропонувати низку теоретичних висновків і практичних рекомендацій. Отримані результати неодноразово було апробовано у вигляді доповідей на науково-практичних конференціях та в ході рецензування публікацій дисертантки у фахових виданнях, в тому числі у наукових виданнях іноземних держав.

5. Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру

У дисертаційній роботі вперше:

– запропоновано авторське визначення понять «протидія сепаратизму», «механізм протидії сепаратизму», «міжнародно-політичні механізми протидії сепаратизму», що включають скоординовані та послідовні дії, методи і превентивні інструменти, які суб'єкти міжнародної політики спрямовують на попередження виникнення відцентрових тенденцій у суверенній державі, усунення джерел та умов для розгортання сепаратистських рухів, врегулювання конфліктних ситуацій, відновлення миру й безпеки в регіонах;

– обґрунтовано дефініції та характерні ознаки західноєвропейського, балканського та східноєвропейського сепаратизму в зв'язку з виявленням виражених спільних і відмінних ознак дезінтеграційних процесів у регіонах європейських країн, їх джерел, наслідків, закономірностей поширення сепаратистських настроїв та механізмів протидії;

– розроблено типологію міжнародно-політичних механізмів протидії сепаратизму в процесі дослідження реакції та дій міжнародних акторів на сепаратистські прояви в державах Європи, а також спеціальних засобів політичного впливу примусового й непримусового характеру, які використовують для врегулювання конфліктної ситуації, запобігання ескалації насилля, забезпечення миру та порядку в регіоні;

– встановлено, що своєчасне ефективне застосування міжнародно-політичних механізмів протидії сепаратизму в одних державах, наприклад в Іспанії, Хорватії, Північній Македонії та Боснії і Герцеговині, зумовлює поступове зниження рівня сепаратистських настроїв та веде до їх десепаратизації загалом, слугує дієвим превентивним інструментарієм для стримування розвитку сепаратистських рухів у інших країнах у майбутньому.

Авторкою також удосконалено поняття сепаратизму як суспільно-політичного явища сучасності, враховуючи його дестабілізуючий вплив на внутрішньополітичну ситуацію в державі, загрози суверенітету й територіальній цілісності, а також важливість у процесі реалізації політичних інтересів етнонаціональної спільноти, яка веде боротьбу за незалежність, а також роль міжнародних організацій таких як ООН, НАТО, ЄС, ОБСЄ та Рада Європи в міжнародному співробітництві з протидії сепаратизму, що залежить від типу політичних механізмів, які вони застосовують з метою врегулювання сепаратистських конфліктів у конкретних регіонах Європи, зокрема для деескалації ситуації на Донбасі.

Набули подальшого розвитку концептуальне осмислення закономірностей поширення сепаратистських тенденцій у демократичних державах під дією внутрішніх і зовнішніх чинників; визначення політичних інтересів та ролі держав і міжнародних організацій у процесах десепаратизації на сучасному етапі; дослідження проблем і перспектив застосування міжнародно-політичних механізмів протидії сепаратизму в державах Європи, зокрема в Україні.

6. Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації

6.1. Публікації у періодичних наукових виданнях інших держав з наукового напрямку, за яким підготовлено дисертацію здобувача

1. Sharan O. Episteme of separatism in the political science // *Evropský politický a právní diskurz*. 2021. Vol. 8. Iss. 1. P. 141–147.

6.2. Статті у наукових виданнях, включених до переліку фахових видань України

1. Шаран О. Національні та міжнародно-політичні механізми протидії сепаратизму в Іспанії (на прикладі Каталонії) // *Гілея: науковий вісник*. 2018. Вип. 134 (7). С. 386–392.

2. Шаран О. Політика Європейського Союзу щодо протидії сепаратизму // *Вісник Львівського національного університету імені Івана Франка. Серія міжнародні відносини*. 2018. Вип. 45. С. 176–185.

3. Шаран О. Національні та міжнародно-політичні механізми протидії сепаратизму у Балканських державах // *Наук.-теорет. альманах «Грані»*. 2019. Т. 22, Вип. 1. С. 68–77.

4. Федунь О., Шаран О. Діяльність Організації Об'єднаних Націй щодо протидії сепаратизму в європейських державах // *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2020. Вип. 30. С. 212–219. (особистий внесок здобувачки: 50 % статті, визначено поняття національних і міжнародно-політичних механізмів протидії сепаратизму, проаналізовано особливості їхнього застосування в окремих державах Європи).

У перелічених наукових статтях повною мірою відображені основні положення та результати дисертаційного дослідження.

7. Апробація основних результатів дослідження на конференціях, симпозіумах, семінарах тощо

1. Шаран О. Сепаратизм як загроза територіальній цілісності держав Західної Європи // *Сучасні тенденції міжнародних відносин: політика, економіка, право. Міжн.-наук. конф., м. Львів, 18 лютого 2016 р.* Львів, 2016. С. 262–272.

2. Федунь О., Шаран О. Перспективи врегулювання придністровського конфлікту після президентських виборів у Молдові 2016 р. // *Конфлікти на пострадянському просторі: глобальний та локальний виміри. Міжн. наук.-практ. конф., м. Львів, 13 грудня 2016 р.* (особистий внесок: 50 % тез, проаналізовано чинники та наслідки проявів сепаратизму в Придністров'ї, розкрито механізм діалогу в багатосторонньому форматі з врегулювання придністровського конфлікту 2016 року). Львів, 2016. С. 70–72.

3. Шаран О. Чинники сепаратизму у Косово // *Сучасні тенденції міжнародних відносин: політика, економіка, право. Міжн.-наук. конф., м. Львів, 7 березня 2017 р.* Львів, 2017. С. 75–82.

4. Шаран О. Референдуми про незалежність Каталонії та Шотландії як виклик міжнародній безпеці у Європі // *Трансформація міжнародної безпеки:*

сучасні виклики та загрози. Міжн. наук.-практ. конф., м. Львів, 22–23 березня 2018 р. Львів, 2018. С. 81–84.

5. Шаран О. Перспективи визнання Каталонії як незалежної держави // *International relations review. Thematic issue. Modern trends in the international environment transformation: identities, norms and values*. Міжн. наук.-практ. конф., м. Львів, 6 червня 2018 р. Львів, 2018. С. 460–464.

6. Sharan O. Separatist tendencies in Catalonia // *The 3rd International youth conference – Perspectives of science and education* (July 6, 2018) SLOVO\WORD, New York, USA. 2018. P. 353–358.

7. Шаран О. Офіційна позиція Європейського Союзу щодо проявів сепаратизму у його державах-членах // *Science and society. Proceedings of the 6th International conference*. Accent Graphics Communications & Publishing. Hamilton, Canada. 2018. С. 30–33.

8. Sharan O. Separatism in the member states of the European Union: common and distinctive features // «Україна – Българія – Европейски Съюз: съвременно състояние и перспективи». Міжн. наук. конф., м. Варна, Българія, 15–22 вересня 2018 р. Варна, 2018. С. 217–221.

9. Шаран О. Прояви сепаратизму у Балканських державах // *Imperatives of civil society development in promoting national competitiveness: Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference*. Vol. 1, м. Батумі, Грузія, 13–14 грудня 2018 р. Батумі, 2018. С. 26–28.

10. Шаран О. Позиція Європейського Союзу щодо українсько-російського конфлікту // *Україна – Європейський Союз: від партнерства до асоціації: Український Щорічник з Європейських Інтеграційних Студій*. Вип. 2. Луцьк: Терен, 2019. С. 335–344.

11. Шаран О. Підходи Європейського Союзу до протидії гібридним загрозам з боку Російської Федерації // *Криза сучасної системи безпеки: у пошуках нового міжнародного порядку*. Міжн. наук.-практ. конф., м. Львів, 4–5 квітня 2019 р. Львів, 2019. С. 162–164.

12. Шаран О. Особливості інформаційної війни як основного елемента гібридної війни Російської Федерації проти України // *Міжнародні конфлікти у сучасному світі: від регіонального протистояння до глобального суперництва*. Міжн. наук.-практ. конф., м. Львів, 11 грудня 2019 р. Львів, 2019. С. 77–79.

13. Sharan O. Ideas of «Greater» states as one of the main causes of separatism and irredentism in Europe // *Experts on: Bulletin № 01*, м. Львів, 25 січня 2020 р. Львів, 2020. С. 24–25.

14. Sharan O. Information warfare as an integral part of Russia's hybrid warfare against Ukraine: mechanisms of conducting the war and counteracting it // *Wojna – konflikt – spór. Obszary rywalizacji w przestrzeni międzynarodowej*. Instytut Nauk Politycznych UWM w Olsztynie, Olsztyn; Lwów, 2020. Tom 1. P. 182–194.

15. Sharan O. Effectiveness of national mechanisms of suppression of separatism in the member states of the European Union (case study of Belgium, France and Spain) // Global Studies Review. 2020. Vol. 1, Iss. 3. P. 35–46.

8. Наукове значення виконаного дослідження із зазначенням можливих наукових галузей та розділів програм навчальних курсів, де можуть бути застосовані отримані результати

Отримані результати розширюють та доповнюють теоретичні аспекти актуальних тенденцій міжнародних відносин, особливостей регіонального розвитку, інтеграційних та дезінтеграційних процесів, зовнішньої політики окремих держав тощо, а тому мають важливе наукове значення для політичної науки і можуть бути використані у навчальних курсах, призначених для студентів спеціальностей «Політологія» і «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

9. Практична цінність результатів дослідження із зазначенням конкретного підприємства або галузі, де вони можуть бути застосовані

Отримані результати можуть бути використані в науково-дослідній діяльності при подальшому дослідженні проблем сепаратизму та протидії йому на міжнародному рівні, питань внутрішньої і зовнішньої політики, конфліктології, етнополітичних процесів та міжетнічних відносин, діяльності суб'єктів світової політики щодо забезпечення миру в регіонах держав Європи, а також у навчальному процесі під час підготовки підручників і посібників.

10. Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення

Дисертація за структурою, мовою та стилем викладення відповідає вимогам МОН України.

Дисертацію заслухано та обговорено на фаховому семінарі кафедри політології філософського факультету Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 6 від 19.02.2021 року). У ході обговорення дисертації суттєвих зауважень, які стосуються суті роботи, не було висунуто.

У цілому дисертаційна робота Шаран Ольги Василівни «Міжнародно-політичні механізми протидії сепаратизму у державах Європи» є завершеною науковою працею в межах поставлених завдань, у якій науково обґрунтовано суть і структуру міжнародно-політичних механізмів протидії сепаратизму, особливості та ефективність їх застосування в процесі десепаратизації в окремих державах Європи.

На основі вищесказаного можна зробити такі висновки щодо поданої дисертаційної роботи:

1. За актуальністю обраної теми, обсягом, достовірністю та рівнем апробації отриманих результатів, науковою новизною, обґрунтованістю висновків, практичною цінністю дисертаційна робота «Міжнародно-політичні механізми протидії сепаратизму у державах Європи» відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та п.10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167), а опубліковані за результатами дисертаційної роботи наукові праці Шаран О. В. за кількістю та якістю відповідають п. 11 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії».

2. Дисертація відповідає спеціальності 052 «Політологія» (галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»).

3. Наукові праці Шаран О. В., опубліковані за результатами дисертаційної роботи, за кількістю та якістю відповідають п. 11 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167.

4. Дисертація «Міжнародно-політичні механізми протидії сепаратизму державах Європи» Шаран Ольги Василівни рекомендується для подання до розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді

Рецензенти:

доктор політичних наук, професор,
професор кафедри теорії
та історії політичної науки
ЛНУ імені Івана Франка

 Вдовичин І. Я.

кандидат політичних наук,
доцент кафедри політології
ЛНУ імені Івана Франка

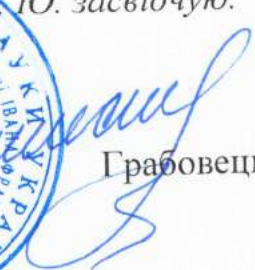
 Осадчук І. Ю.

19 лютого 2021 р.

Підписи проф. Вдовичина І. Я. та доц. Осадчука І. Ю. засвідчую.

Вчений секретар
Львівського національного
університету імені Івана Франка, доц.

 Грабовецька О.С.